

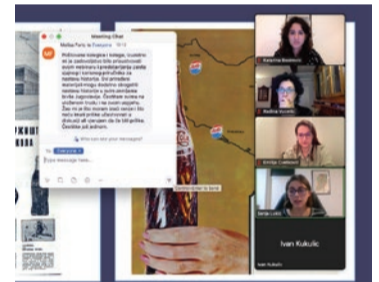
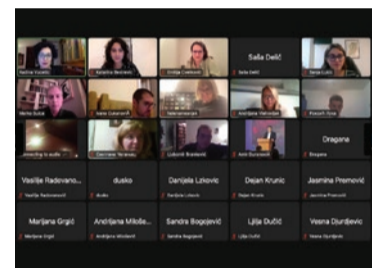
Vesti

„Američka istorija u učionici: amerikanizacija Srbije u hladnom ratu“ Vebinar za nastavnike

U sredu, 25. oktobra Centar za američke studije održao je vebinar na kojem su prof. dr Radina Vučetić i prof. dr Marko Šuica zajedno sa saradnicama Centra za američke studije i doktorantkinjama Filozofskog fakulteta, Katarinom Beširević, Emilijom Cvetković i Sanjom Lukić, predstavili novi **priručnik** za nastavnike „**Američka istorija u učionici: amerikanizacija Srbije u hladnom ratu**“. Vebinar su otvorili prof. dr Radina Vučetić, prof. dr Marko Šuica i Philip Beekman iz Američke ambasade u Beogradu. Predstavljanju priručnika je prisustvovalo preko 50 nastavnika istorije, engleskog i srpskog jezika, likovne kulture, psihologije, sociologije i geografije, ne samo iz Srbije, već i iz regiona, tako da su se na predstavljanje priručnika uključili nastavnici iz različitih gradova poput Beograda, Jagodine, Kuršumlije, Šapca, Lozinice, Niša, i iz Sarajeva, Bihaća, Novog Travnika, Bugojna, zatim iz Tivta, Maribora, Kranja i mnogih drugih mesta.

Seminar za nastavnike

U petak, 27. oktobra Centar za američke studije organizovao je seminar za nastavnike na Filozofskom fakultetu koji su vodili prof. dr Radina Vučetić i prof. dr Marko Šuica sa saradnicama Centra, a na kojem je takođe bio predstavljen priručnik za nastavnike „**Američka istorija u učionici: amerikanizacija Srbije u hladnom ratu**“. Seminaru za nastavnike prisustvovalo je 25 nastavnika istorije, uz grupu studenata koji pohađaju kurs „**Metodika nastave istorije**“ i koji su trenutno na praksi u različitim beogradskim školama. U okviru seminara, prof. dr Marko Šuica vodio je radionicu na kojoj su nastavnici imali zadatak da osmisle čas na osnovu priloženih izvora i predloga aktivnosti iz priručnika, na teme prepeva američkih pesama u Jugoslaviji, naučno-prosvetne razmene, mjuzikla „**Kosa**“ i „**Yugo-America**“.

▲ Philip Beekman

▲ dr Marko Šuica

Zahvalnica Galerije Matice srpske

Galerija Matice srpske obeležila je 20. oktobra 176 godina postojanja. Na svečanostima koje su održane tog dana dodeljene su zahvalnice ovogodišnjem Klubu prijatelja GMS, među kojima su Muzej savremene umetnosti, Muzej primenjene umetnosti, Narodna biblioteka Srbije, Kulturni centar Srbije u Parizu, kao i Centar za američke studije. Zahvalnicu u ime Centra, od upravnice GSM Tijane Palkovljević Bugarski, primila je prof. dr Simona Čupić.

Ovom prilikom želimo da se zahvalimo Galeriji Matice srpske i nadamo se nastavku divne saradnje.

Made in America

Drugi ponedjeljak oktobra u SAD obeležava se praznično. Tog dana, slavi se Kolumbovo otkriće Novog sveta. Iako je u poslednje vreme lik Kolumba problematizovan zbog moreplovčevog nehumanog ophođenja prema starosedeocima Kariba, Amerikanci italijanskog porekla u znak sećanja na svog „zemljaka“ od 1989. čitav oktobar obeležavaju kao Mesec italoameričke baštine i kulture.

Tokom 20. veka u velikom delu američkog društva vladao je stereotip o došljacima iz Italije, ali i o njihovim potomcima, kao pripadnicima mafije. Američka fascinacija italijanskom varijantom organizovanog kriminala nadahnula je brojna umetnička dela koja su u prvi plan stavila mafiju. Među igranim ostvarenjima koja predstavljaju mesto mafije u prelomnim periodima američke istorije posebno mesto zauzima trilogija „Kum“ režisera Frensis Forda Kopole (1972, 1974. i 1990) i serija „Porodica Soprano“ scenariste Dejvida Čejlsa (1999–2007).

Dva glavna lika, bosovi Majkl Korleone i Toni Soprano vrlo su različite ličnosti, ali obojica nude gledaocu nijansiranu predstavu o samopoimanju kriminalnog vođe, koji balansira ono italijansko i američko u sebi. Majkl Korleone je sin imigranta sa Sicilije, njujorškog bosa Vita Korleonea. On je najmlađi i omiljeni Vitov sin, pa je za njega planirano univerzitetsko školovanje i isključenost iz porodičnog posla. No, nakon neuspešnog atentata na Vita, Majkl postaje očevo osvetnik. Kada se kristalizovala njegova kontrola nad porodičnim poslom, on provodi decenije u neuspešnim pokušajima da legalizuje svoj biznis.

On je tragični primer čoveka koji je pokušao da se potpuno asimiluje u američko društvo – išao je na prestižni koledž, oženio je devojkicu anglosaksonskog porekla, bio dobrovoljac u Drugom svetskom ratu. Uprkos tome, njegov usud je bio da nasledi očevu imperiju, zbog koje je kraj života dočekaao „prljavo bogat“, ali potpuno sam.

Toni Soprano je za generaciju mlađi od Majkla Korleonea. Od promišljenog Majkla njega razlikuje nepredvidiva narav, ali i sklonost depresiji i napadima panike. Svoje carstvo u Nju Džersiju izgradio je na prelazu u 21. vek, kombinacijom nasilja i pametnih poslovnih poteza.

Tonijev odnos prema italijanskom poreklu drugačiji je od Majklovog. Kada ode u „staru zemlju“, Majkl kao da se vraća u zavičaj, dok Tonijevu otuđenost od italijanskog porekla posebno naglašava njegov odlazak u Napulj. Primeri ova dva bosa su presek mita o američkom snu i Americi kao „melting pot“-u. Majkl svojim delanjem pokušava da naglasi američko u sebi, neuspešno potiskujući ono nasleđeno iz sicilijanske kulture. Toni neuspešno poseže za svojim italijanskim korenima, svakim korakom pokazujući da je u potpunosti Amerikanac.

Posmatrajući „Porodicu Soprano“ kao pseudonastavak „Kuma“, uviđamo rezultate procesa asimilacije i adaptacije jedne višemilionske imigrantske grupe, i njenu kulturu koja referiše na italijansku, ne podrivajući američke navike. Ovaj proces stvorio je Italoamerikance, čije ukupno nasleđe daleko nadilazi mafiju, i koje se zbog svog bogatstva proslavlja čitav mesec.

Američki novinar u poseti Jugoslaviji 1929. godine

Američka pomoć Srbiji i Jugoslaviji tokom i nakon Prvog svetskog rata jedna je od najznačajnijih epizoda u istoriji odnosa dve države. Pojedinci poput Džona Frotingama, Darinke Grujić, Mejbl i Slavka Grujića i mnogih drugih, ostaće upamćeni u istoriji kao dobrotvori koji su pomogli vojsci i civilima na jugoslovenskoj teritoriji. Ali pored ovih već mnogo puta pomenutih ličnosti, oporavku Srbije i Jugoslavije nakon rata doprineli se i oni manje poznati.

U avgustu 1929. u poseti Jugoslaviji, kao gost Mejbl i Slavka Grujića, bio je američki novinar, menadžer „Njujork Tajmsa“, Luj Vajlej. Vajlej je tada odseo u Amerikanskom domu za ratnu siročad u Selcu kod Crikvenice na Jadranskom primorju, čijem osnivanju je i sam doprineo finansirajući izgradnju ovog doma. Zbog toga mu je uručena titula počasnog građanina Selca. Na prijemu je izjavio da „svi američki

prijatelji Jugoslavije [...] veruju u veliku budućnost Kraljevine S.H.S.“, međutim, istakao je takođe, kako mnogi Amerikanci ne znaju gotovo ništa o Jugoslaviji, te da bi ih trebalo upoznati više sa „**bogatstvom i lepoto**m zemlje“. U intervjuu za „Pravdu“, na pitanje da li mu se nešto ne dopada u Jugoslaviji, Vajlej je odgovorio: „**Što žene kod vas nose terete. Suviše im teške poslove dajete. Nas Amerikance to iznenađuje, jer nismo navikli videti ženu kako se grbači. Ona je suviše fina i delikatna stvar, koja je stvorena za ukras života.**“

Američki novinar nije stigao da poseti i glavni grad, ali se sa kraljem Aleksandrom sreo na Bledu. Uručen mu je i odred Svetog Save zbog njegove pomoći jugoslovenskom narodu.

УТИСЦИ И ПОРУКЕ МАГНАТА АМЕРИЧКЕ ШТАМПЕ Г. УАЈЛЕЈА, НА РАСТАНАКУ СА ЈУГОСЛАВИЈОМ

▲ „Pravda“,
1. septembar 1929.

► „Pravda“,
22. avgust 1929.

Г. Уајлеј почасни грађанин Селца

Селце, 22 августа
Г. Луис Уајлеј, власник „Њујорк
Тајмса“, који је дошао у Селце као
гост г. др. Славака Грујића, мини-
стра у позитиву, плаћени је за по-
часног грађанина Селца. У част г.
Уајлеја приређен је велики банкет
на коме су били поред гбо
Мабол Грујић и г. др. Грујић, гбо
Турковић и гбо Миљковић као
и велики број виђених грађана.
Почасни г. Иван Цветић поздрав-
но је госта предајући му дипло-
му почасног грађанина.
Г. Уајлеј је на то изјавио да ће
диплому чувати као пошту драго-
цено јер долази од народа који му
импонује својом живањошћу и па-
триотизмом. Сви амерички прија-
тели Југославије, рекао је, верују
у велику будућност Кралевине С.
Х. С.

▲ „Politika“, 23. avgust
1929.

Tito i Jovanka među holivudskim zvezdama

Tokom posete Sjedinjenim Američkim Državama na jesen 1971, nakon gostovanja kod Ričarda Niksona, predsednik Josip Broz Tito i Jovanka Broz posetili su i Los Anđeles. Ovom prilikom, Tito se prvo susreo sa gradonačelnikom Semjuelom Jortijem, koji mu je simbolično predao ključeve grada. Zatim je istog dana uveče organizovan prijem u hotelu „Century Plaza“, koji su u čast Tita i Jovanke priredili Jorti i Udruženje filmskih i televizijskih proizvođača. Od holivudskih zvezda na prijemu su bili: Kirk Daglas, Čarlton Heston, Karl Malden, Edvard Robinson, Jul Briner, Li Marvin, Rok Hadson, Širli Meklejn, Džejn Vajmen i mnogi drugi.

Veče je, kako je tada preneo dopisnik „Politike“, proteklo u „**vatromet[u] holivudskih navika, ali [je bila] i velika zainteresovanost za shvatanje trenutka**“, te je istaknuto kako je Karl Malden izjavio da ceni Tita zbog njegove nezavisnosti, dok je Širli Meklejn želela da razgovara sa

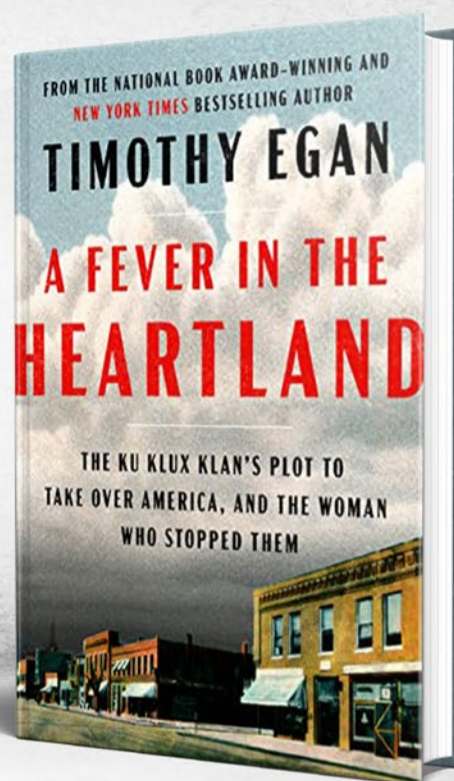
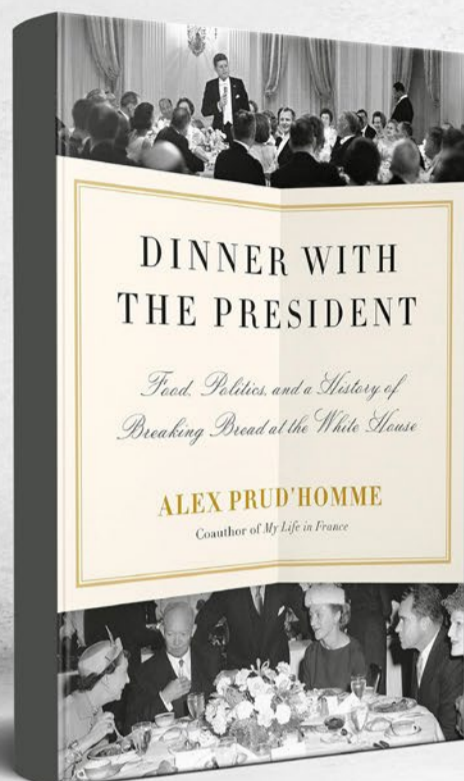
Poseta predsednika Tita SAD:
susret sa glumcima iz
Holivuda u hotelu
„Century Plaza“, Los Anđeles,
1. novembar 1971.
Izvor: Muzej Jugoslavije. ▶

◀ Predsednik Tito se rukuje sa Kirkom
Daglasom. Izvor: Muzej Jugoslavije

predsednikom o jugoslovenskom putu i položaju žena u SFRJ. Takođe, u izveštaju „Politikinog“ novinara pisalo je kako su se holivudske zvezde pred Titom i Jovankom „**držale slobodno i neformalno, kao što je navika ovog čudnog grada-legende**“.

Titovo druženje sa holivudskim zvezdama u Los Anđelesu samo je jedan od njegovih susreta sa velikim imenima američke kinematografije i popularne kulture, a sve to govori u prilog njegovom ugledu među globalno poznatim javnim ličnostima, pa i značaju same Jugoslavije tih godina.

Alex Prud'homme, **Dinner with the President. Food, Politics, and a History of Breaking Bread at the White House**, New York: Alfred A. Knopf, 2023.

„Nema ničega više političnog od hrane“, govorio je legendarni američki kuvar Entoni Burdejn. Kulinarska diplomatija posebno je razvijena u rezidenciji predsjednika Sjedinjenih Država – Beloj kući. Šta se jelo i pilo u gostima kod američkih predsjednika? Kakvu političku poruku su američki predsjednici upućivali gostima sa kojima su delili trpezu? Ova pitanja postavio je Aleks Prudom, novinar i pisac specijalizovan za istoriju kulinarstva.

Knjiga je podeljena jednostavno, hronološki. Predsednici od Džordža Vašingtona do Julisisa Granta čine prvo, od Teodora Ruzvelta do Džordža Buša Starijeg čine drugo, a predsednici od Bila Klintonu do Džozefa Bajdena čine treće poglavlje. Autor nije prosto nabrojao promene u prehrambenim navikama koje su se nužno dogodile od 1789. do danas, nego je, koristeći raznovrsne izvore rekonstruisao atmosferu za predsedničkom trpezom, ali i oko nje – u kuhinji, u Vašingtonu, u američkom društvu vremena koje je opisivao.

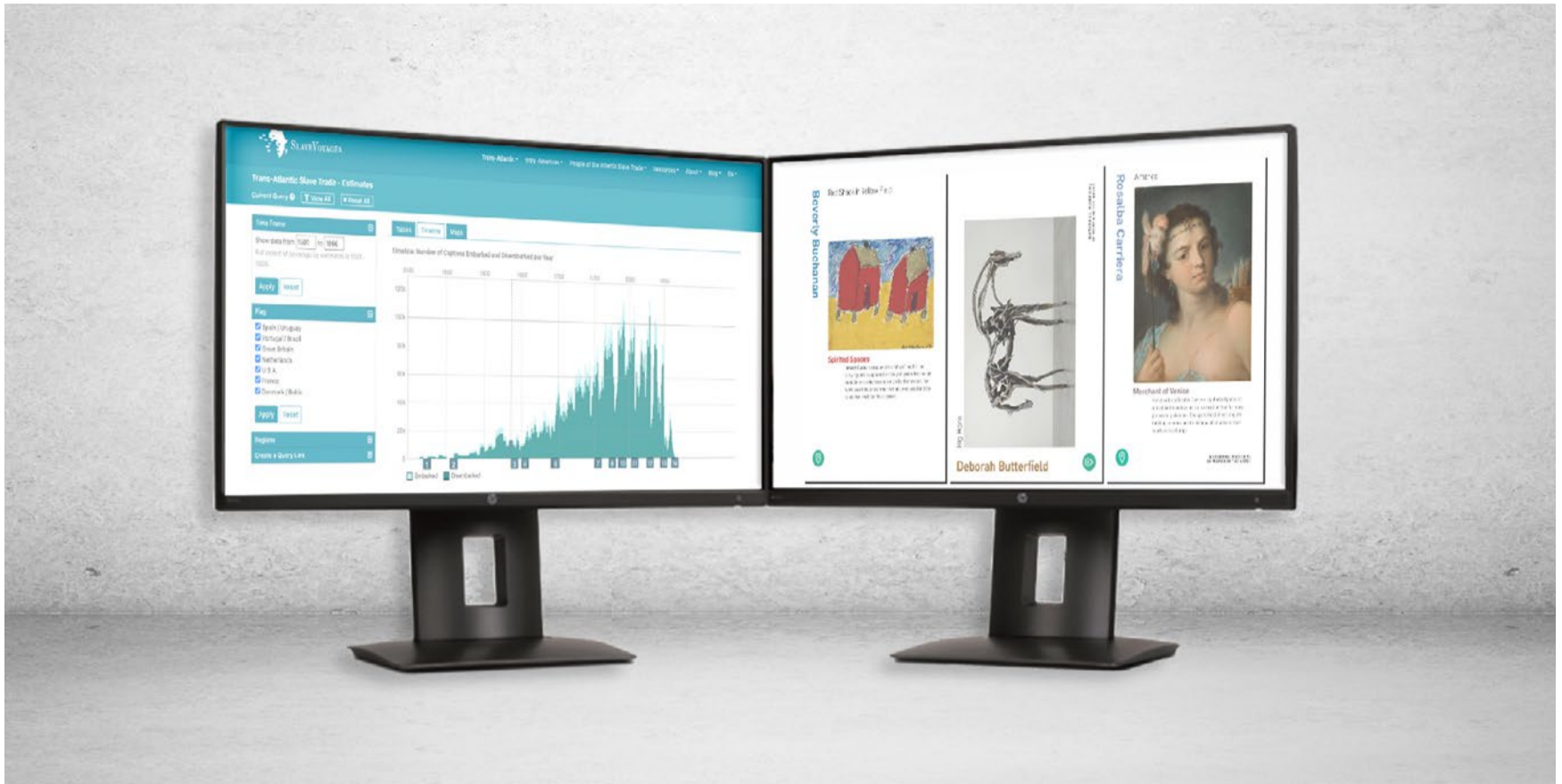
Pored toga što je osvetlio viševjekovnu evoluciju ishrane i dao doprinos izučavanju kulinarske diplomatije, Prudom je publici predočio i nekolicinu karakterističnih, omiljenih recepata američkih predsjednika. Tako, čitaoci knjige mogu da se sami okušaju u pripremanju Linkolnovih medenjaka, martinija Frenklina Ruzvelta, ili odreska na Ajzenhauerov način.

Timothy Egan, **A Fever in the Heartland. The Ku Klux Klan's Plot to Take Over America, and the Woman Who Stopped Them**, New York: Viking, 2023.

Ekstremistička organizacija Kju Kluks Klan svoju drugu inkarnaciju započela je 1915. godine. „**Drugi klan**“ usvojio je estetiku filma „**Rađanje jedne nacije**“, bele kapuljače i paljenje krstova, kao i efikasni način regrutovanja među omladinom. Od 1915. do 1925. članstvo Klana se popelo na 3 do 8 miliona. Klan je preko noći postao sveprisutan širom SAD, a njegovi članovi su posezali za vlašću u brojnim saveznom državama.

Timoti Igan, pisac i bivši novinar „**Njujork Tajmsa**“, u svojoj novoj knjizi predstavio je slučaj koji je spasao Sjedinjene Države od ofanzive rasizma. Njegovo delo je zasnovano na obilju istorijskih izvora, a pisano je kao kriminalistički roman. Igan temeljno opisuje stravičan slučaj silovanja sa smrtnim ishodom Medž Oberholcer, od strane jednog od najmoćnijih pripadnika Kju Kluks Klana D. K. Stefensona. Oberholcerova je održala svest toliko da policiji ispriča šta joj se dogodilo pre nego što je podlegla ranama. Igan opisuje proces veka u Indijani, koji je temeljno izmenio odnos američke javnosti ne samo prema zločincu, nego prema čitavom Klanu koji je predvodio.

Nakon smrti Medž Oberholcer, 14. aprila 1925. regrutovanje u Klan je usporilo, a članstvo se osulo. Drugi svetski rat Kju Kluks Klan dočekao je sa manje od 100.000 članova. Svedočenje jedne žene i istrajno tužilaštvo spasili su američko društvo.

The Trans-Atlantic Slave Trade Database

<https://www.slavevoyages.org/>

Od 2008. godine Univerzitet Rajs je pokrovitelj istraživačkog projekta čiji je rezultat digitalna baza podataka koja je danas ključni resurs za proučavanje istorije transatlantske trgovine robljem. Zahvaljujući multidisciplinarnom timu sačinjenom od istoričara, bibliotekara, kartografa i programera, podaci o trgovini robljem između Afrike, Evrope i Amerike u periodu od 16. do 19. veka, čije je prikupljanje počelo još 1970-ih godina, postali su dostupni korisnicima posredstvom ovog repozitorijuma. Baza pruža detaljan uvid u preko 36000 putovanja robova preko Atlantika, uz podatke o brodovima, polaznim tačkama i odredištima. Na taj način, ona omogućava istraživačima, nastavnicima i studentima da analiziraju ekonomske i društvene aspekte trgovine robljem. Njen naročit doprinos ogleda se u nameri da, pored razumevanja procesa, pomogne personalizovanju ovog razdoblja istorije, što je omogućeno kroz navođenje podataka za preko 90000 robova koji su brodovima prevoženi na američko tlo. Druga značajna baza na ovom vebsajtu posvećena je mapiranju daljih migracija robova afričkog porekla u okviru Severne i Južne Amerike, gde je identifikovano preko 27000 putovanja od Njufaundlenda do Buenos Airesa. Zahvaljujući interaktivnom interfejsu ovih baza podataka, korisnici vebsajta mogu da prate tražene podatke kroz tabele, mape, grafikone i vremenske linije. Odeljak sa dodatnim resursima pruža uvid u dodatne izvore poput dokumente i crteže, kao i posebno značajne planove lekcija o istoriji ropstva, bez kojih je detaljnije razumevanje ovog mračnog razdoblja globalne istorije nezamislivo.

The National Museum of Women in the Arts

<https://nmwa.org/>

Ovog meseca je u centru Vašingtona, nedaleko od Bele kuće, ponovo otvoren Nacionalni muzej žena u umetnosti. Njegova istorija datira još sa početka 1980-ih godina, kada su se, na talasu feminističkih pokreta, širom sveta počeli otvarati ženski muzeji. Na inicijativu kolekcionarke Vilhelmine Koul Holadej, 1981. godine je za posetioce bila otvorena privatna izložba koja je imala za cilj da promoviše, do tada zanemarena dela ženskih umetnica. Tokom 1987. godine, izložbom posvećenom američkim umetnicama od 1830. do 1930. godine, ova privatna kolekcija prerasla je u Nacionalni muzej žena u umetnosti. U muzeju se danas nalazi preko 4500 radova, koji datiraju od 16. veka do danas, a čije su autorke umetnice različitih nacionalnosti. Zahvaljujući digitalnoj platformi, posetioci muzeja mogu uživati u virtuelnim izložbama ili pretraživati umetnička dela odabirom hronološkog razdoblja, teme, kao i vrste umetničkog dela. Takođe, vebsajt nudi korisnicima i mogućnost da se upoznaju sa biografijama i delima preko 1000 umetnica poput Lavinije Fontane, Meri Kasat, Fride Kalo i Džordžije O'Kif. Koristan odeljak vebsajta odnosi se na dodatne edukativne resurse. U ovoj sekciji će se zasigurno zadržati istraživači iz domena istorije umetnosti kojima je na raspolaganju onlajn katalog muzeja, zatim lista repozitorijuma drugih srodnih institucija, kao i bogati virtuelni arhiv feminističke umetnice Džudi Čikago. Ovom odeljku će se takođe obradovati profesori i nastavnici, s obzirom na dostupne kurikule i materijale za obradu lekcija koje naglašavaju doprinos žena u umetnosti kroz istoriju.

Newsletter
Vol. 44
oktobar 2023.

Najave konferencije konkursi

Have you met...

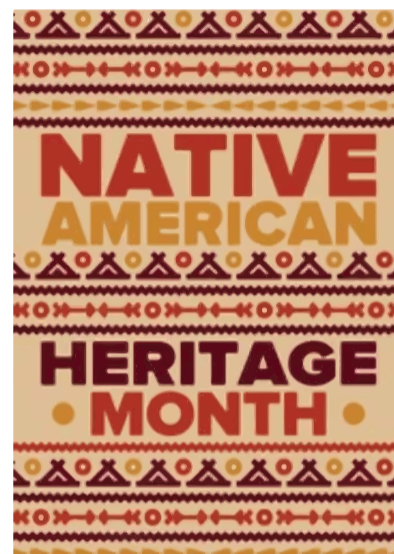
Olivera Lazarević je saradnica Centra za američke studije, master istoričarka koja se i na osnovnim i na master studijama na Filozofskom fakultetu bavila američkom istorijom kroz analizu dela iz oblasti popularne kulture. Svoja interesovanja za istoriju, film i strip spojila je kroz svoj master rad gde se bavila američkom propagandom u stripu na primeru lika Kapetana Amerike od 1941. do 2016. godine, dok se u diplomskom radu fokusirala na analizu američkih pedesetih u filmovima Alfreda Hičkoka. Tokom četvrte Nedelje američke kulture i društva održala je predavanje na temu Kapetan Amerika. Pored američke i opšte savremene istorije njena interesovanja uključuju tranzicionu pravdu i ljudska prava kojima se bavila tokom učestvovanja na projektu transfera arhive Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju u Fondu za humanitarno pravo.

Osim istorije uživa u učenju italijanskog jezika. San joj da se jednog dana preseli na plažu. Strastveni je konzument američke pop-kulture i pasionirani fan Arsenala i Njujork Niksa.

National American Indian Heritage Month

Novembar je, u Sjedinjenim Američkim Državama, Nacionalni mesec indijansko-američkog nasleđa, odnosno Nacionalni mesec domorodačke kulture u Americi. Tokom novembra, proslavljaju se tradicije, jezici, kulture i priče domorodačkog stanovništva u Americi, s ciljem pamćenja njihove istorije i prenošenja znanja i sećanja na nove generacije. Detalje o Mesecu domorodačke kulture možete pogledati na priloženom linku:

<https://www.nativeamericanheritagemonth.gov>

Thanksgiving

Dan zahvalnosti u Americi 2023. se obeležava 23. novembra. I ove godine, Amerikanci će proslavljati jedan od omiljenih praznika u krugu najbližih sa tradicionalnom trpezom u centru sa pečenom ćurkom, a robna kuća „Macy’s“ održaće svoju godišnju Thanksgiving paradu u Njujorku. Po običaju koji je uspostavio predsednik Džordž H. V. Buš, predsednik Amerike u Beloj kući svake godine pomiluje jednu ćurku. Ovde možete pogledati video prošlogodišnje ceremonije pomilovanja na kojoj je Džo Bajden pomilovao „nacionalne ćurke“, **Chocolate i Chip**:

<https://bit.ly/jbthanksg2022>

Razgovori o Americi: Barbenheimer

Centar za američke studije u novembru započinje novi ciklus serije „Razgovori o Americi“, ovoga puta o kinematografskim fenomenima koji su premijerno prikazani ovog leta, istog dana, 21. jula, i koji su podjednakim intenzitetom privukli pažnju publike, filmovima „Barbi“ i „Openhajmer“. Na ovom događaju razgovaraćemo o Openhajmeru, istorijskom i fiktivnom, o projektu Menhetn, pa zatim i o omiljenoj lutki i njenom uticaju na devojčice kroz odrastanje, kao i pitanjima ženskih prava koje film „Barbi“ postavlja pred gledaoce.

